
PATOLOGLARIN VE PATOLOJİ LABORATUVARINDA ÇALIŞAN PERSONELİN, KULLANILAN KİMYASAL MADDELERLE İLİŞKİLERİ VE BU MADDELERİN İNSAN ORGANİZMASI ÜZERİNDEKİ ZARARLI ETKİLERİ

A. Sedat ÇÖLOĞLU

Patoloji laboratuvarlarındaki personelin ve patoloğların, birçok kimyasal maddenin yanısıra ve bunlar arasında en önemlisi olan Benzol ya da Benzol içeren maddelerle çalışmaları sonucunda birçok kemik iliği ve kan hastalıkları ortaya çıkabilmektedir (1, 2). Bu hastalıkların önlenmesi için birçok laboratuvar da ksilol kullanılmaktadır; ancak ksilol de saf değildir ve bir miktar benzol içermesi kaçınılmazdır, bu miktar da zararlı etkileri gösterebilecek bir düzeydedir (2). Kısa süreli temaslarda önemi olmayan bu miktarın, uzun süre çalışmalarda kronik zehirlenmelere yol açabileceği, kundura yapıştırıcılarında görülen en çarpıcı örnekleriyle ortadadır (1, 2).

Şimdiye dek ülkemizde patolojiyi meslek olarak seçmiş ve patoloji laboratuvarlarında çalışan kişilerde, fazla benzol solunması ve sonuçlarıyla ilgili hiçbir çalışma yapılmamış ve onlara sosyal güvenlik açısından yararlı güvenceler getirilmemiştir. 506 sayılı SSK Kanunu, Meslek Hastalıkları bölümünün 17. maddesinde, benzol ve benzollü maddelerle çalışanlarda görülen kan ve sindirim sistemi hastalıkları «Meslek hastalıkları» olarak kabul edilmiş, bu tür işçilerde gereken önlemler getirilmiş ve güvenceler sağlanmıştır (2).

Öte yandan, patoloji laboratuvarlarında her gün su gibi kullanılan ve kolay buharlaştırıcı için yüksek konsantrasyonlara ulaşma yeteneği olan başka bir kimyasal madde de Formalin'dir. Etkileri akut ve kronik olarak belirmektedir. Özellikle kronik zehirlenmelerde aşırı duyarlılık reaksiyonları, üst solunum yolları bozuklukları, bronşial astma ve DNA yapısında değişme yapıcı (kanserojen) etkileri bilinmektedir (3).

Ayrıca, günlük preparat boyamalarında kullanılan civalı bileşikler, değişik konsantrasyonlardaki asid ve alkalikler ile kanserojen etkisi olan birçok boyanın sık kullanılması sorunun önemini arttırmaktadır.

Bu maddelerin etkilerinden korunabilmek için patolog ve patoloji laboratuvarı çalışanlarına verilmesi gereken en az güvenceler ve önlemler şöyle olmalıdır:

- 1 — Her 6 ayda bir özellikle Hemopoitik sistem muayeneleri,
- 2 — Her 12 ayda bir genel muayene,
- 3 — 931 sayılı İş Kanunu'nun 70. maddesinde belirtilen, gebe kadınların çalıştırılmasını düzenleyen süreler, patoloji laboratuvarlarında çalışan kadınlar için en az iki katına çıkarılarak, «doğumdan önce 12 hafta ve doğumdan sonra 12 hafta izinli sayılmalıdırlar» biçiminde uygulanmalıdır,
- 4 — Patoloji laboratuvarlarında çalışanların günlük çalışma süreleri 8 saatten az olmalı ve yıllık izinlerine ek olarak izinler verilmelidir,
- 5 — Patolojlara ve patoloji laboratuvarlarında çalışanlara, 9 aylık çalışma süresinin 1 yıl sayılması biçiminde bir yıpranma kıdemi verilmesi gereklidir,
- 6 — Patoloji laboratuvarı olarak kullanılan yerlerin Hıfzıssıhha Kanunu'ndaki kurallara uygun olarak hazırlanmış olması denetlenmelidir.

KAYNAKLAR

- 1 — Aksoy, M.: Benzen (Benzol) Zehirlenmesi ve Hemopoitik Sisteme Etkileri. İstanbul Tıp Fakültesi, Monografi Serisi No: 51, Sermet Matbaası, İstanbul, 1970.
- 2 — Velicangil, S.: Endüstri Sağlığı ve Meslek Hastalıkları. Yakın ve Orta Doğu Çalışma Enstitüsü Yayınları No: 3-1970, Dizerkonca Matbaası, İstanbul, 1970.
- 3 — Erel, G.: Formaldehid'in İnsan Organizmasındaki Zararlı Stkileri (Literatür taraması). Patoloji Bülteni, 4:137-142, 1977.